

Indirecte discriminatie is ook verboden

DE NIEUWE FEDERALE ANTIDISCRIMINATIEWETGEVING WERD VAN KRACHT OP 9 JUNI. UIT DE ACTUALITEIT BLIJKT DAT ER EEN GROTE ONVERTROUWDEHEID IS MET HET CONCEPT 'INDIRECTE DISCRIMINATIE'. VOLGENS JOGCHUM VRIELINK EN DAJO DE PRINS MOET DE OVERHEID HET PUBLIEK OP DAT VLAK DRINGEND EN GRONDIG INFORMEREN.

JOGCHUM VRIELINK
DAJO DE PRINS

De gemeente Beersel wilde onlangs het dragen van zwemshorts en bermuda's verbieden in het zwembad van Huizingen. Mannelijke bezoekers zouden alleen nog met klassieke zwembroeken binnen mogen. Dat was enerzijds om redenen van hygiëne. Tegelijk wilde de gemeente met deze maatregel allochtone 'amokmakers' weghouden uit het zwembad, zo gaf de schepen van Sport en Integratie aan: 'We hebben in het college beslist om die regel toe te passen, omdat we uit onderzoek weten dat allochtone jongeren zich niet goed voelen in een gewone zwembroek'. Of nog: Filip Deman schrijft op zijn weblog over een disco-uitbater, die besluit om alleen groepen klanten binnen te laten die evenwichtig samengesteld zijn uit jongens en meisjes. De ondernemer in kwestie probeert op die manier relschoppen-de Turkse en Marokkaanse jongens te weren. De bewuste groepen jongeren komen immers vaak met weinig of geen vrouwen. 'De gedachtenpolitie van Vrhfstdt (...) gevoerd door een discotheekhouder, héhé', zo sneert de - duidelijk door de 'vondst' geamuseerde - Vlaams Belanger.

INDIRECTE DISCRIMINATIE

In beide gevallen wordt geen onderscheid gemaakt dat rechtstreeks gebaseerd is op 'etnische' criteria. De discotheekuitbater en het college van Beersel zien daarom geen graten in hun aanpak. De maatregelen hebben weliswaar het effect om personen van allochtone origine te weren, maar aangezien de etniciteit niet expliciet gebruikt wordt als criterium, is er volgens de betrokkenen geen vuiltje aan de lucht.

Deze veronderstellingen kloppen niet. De antidiscriminatiewetgeving

verbiedt niet alleen 'directe discriminatie', maar ook 'indirecte discriminatie'. Dat laatste houdt in dat een maatregel op het eerste gezicht neutraal lijkt, maar toch vooral personen met beschermde kenmerken benadeelt; en dat zonder een goede - objectieve en redelijke - rechtvaardiging. Tenslotte zijn eventuele 'racistische' intenties voor het vaststellen van (burgerrechtelijke) indirecte discriminatie in beginsel irrelevant. Het is het effect dat telt en de vraag of er een rechtvaardiging voorhanden is.

Hoe zit dat in de bovenstaande gevallen? Dat er door de maatregelen van zowel de disco als het zwembad vooral personen van allochtone origine getroffen worden, lijkt duidelijk. De vraag is dan of er een objectieve en redelijke rechtvaardiging voorhanden is. Dat lijkt niet eenduidig zo te zijn. Om gerechtvaardigd te zijn, moeten de betrokken maatregelen ten eerste een legitiem doel hebben. In beide gevallen lijkt een van de doelen het tegengaan van overlast veroorzaakt door sommige allochtone bezoekers. Als het inderdaad zo is dat relatief meer allochtone dan autochtone bezoekers van disco's en zwembaden problemen veroorzaken, dan kan dat doel nog als legitiem beschouwd worden. Hetzelfde geldt voor overwegingen van hygiëne in het geval van het zwembad.

Een legitiem doel volstaat echter niet. Om gerechtvaardigd te zijn, moet een maatregel ook 'passend' en 'noodzakelijk' zijn. Dat eerste betekent onder meer dat hij voldoende nauwkeurig afgemeten moet zijn: in het licht van zijn doel mag de maatregel noch te ruim noch te eng bemeten zijn. Een te ruime maatregel is 'overinclusief'; een te enge, 'onderinclusief'.

De maatregelen *in casu* lijken zowel over- als onderinclusief. De doelstelling is in beide gevallen onder andere het weren van personen (van alloch-

© Belga

Een maatregel die op het eerste gezicht neutraal lijkt, maar toch vooral personen met beschermde kenmerken benadeelt en dat zonder een objectieve en redelijke rechtvaardiging, is een indirecte discriminatie.

tone origine) die problemen veroorzaken. Door de maatregelen worden echter veel meer mensen geraakt dan alleen amokmakers. Kijken we even naar het geval uit Beersel: als het inderdaad zo is dat jongens van allochtone origine liever niet zwemen in een zwembroek, dan worden zij allemaal geraakt door die maatregel en niet enkel de relschoppers onder hen. Hetzelfde geldt voor andere personen en groepen die - om welke reden dan ook - liever een bermuda dragen. De maatregel zou dus overinclusief zijn.

Tegelijk is het niet zo dat uitsluitend personen van allochtone origine voor

problemen zorgen. Als maatregel om relschoppers buiten te houden, is het bermudaverbod dus ook 'onderinclusief'; doordat het vooral personen van allochtone origine benadeelt, terwijl de verantwoordelijken zich niet alleen onder hen bevinden. De maatregel van de discotheekuitbater is op dezelfde wijze evenmin 'passend'. 'Noodzakelijk' is de maatregel in beide gevallen ook niet. Er zijn immers andere maatregelen denkbaar die hetzelfde doel kunnen bereiken, maar die minder belastend zijn voor 'derden'; dat wil zeggen de overgrote meerderheid van de allochtone jongeren, die geen overlast veroorza-

ken. Wat die andere maatregelen betreft, kan gedacht worden aan meer toezicht - desnoods met politie-assistentie - en aan een lik-op-stuk-beleid bij overtredingen. Op het vereiste van noodzakelijkheid lijkt ook het hygiëneargument te stranden. Kortom: beide maatregelen zijn in beginsel indirect discriminerend en dus verboden.

INFORMATIE

In het licht van het voorgaande, is het jammer dat de recente informatie-campagne rond de federale discriminatiewetgeving vrijwel alleen betrekking heeft op directe en bewuste discriminatie. De campagne richt de aandacht op de schadelijkheid van stigmatisering en de onwettigheid van discriminatie: mensen krijgen zichtbare labels op hun lichaam genaaid, op basis waarvan ze gediscrimineerd worden.

Het was interessant geweest om ook indirecte discriminatie, of zelfs het onbewuste karakter van veel discriminaties, te belichten. Dat is immers duidelijk iets waar behoefte aan bestaat bij het bredere publiek. Temeer omdat deze vormen van discriminatie vaak niet gesteld worden uit kwade wil, maar uit een gebrek aan kennis: het college van Beersel leek bijvoorbeeld aanvankelijk niet te beseffen dat de voorgestelde maatregel onwettig kon zijn.

Het is ondertussen wel bekend dat het weigeren van personen van allochtone origine verboden is (dat het desalniettemin nog gebeurt, is een andere zaak). Van het bestaan en de implicaties van het verbod van indirecte discriminatie zijn mensen duidelijk veel minder op de hoogte: bij indirecte discriminatie telt het effect, niet de intentie. Het is aan de overheid om de burgers hierover te informeren.

Dat dit zich minder makkelijk laat vertalen in een pakkende campagne, ontslaat de overheid niet van die plicht.

(Jogchum Vrielink is assistent aan de KULeuven, Dajo De Prins is beleidsmedewerker bij de Liga voor Mensenrechten)

COLUMN

KLEINE BALIES

EDDY VAN CAMP

'Dag mijnheer de stafhouder', begroette de zich haastende advocaat zijn confrater. 'Wachtende?'

'Aha, mijnheer de stafhouder', antwoordde de aangesprokene en op dat ogenblik verscheen een duidelijk oudere confrater die joviaal de wachtende begroette met een schouderklop en een hartelijk 'Dag mijnheer de stafhouder'. De aangesprokene reageerde enthousiast: 'Dag mijnheer de stafhouder, blijf u te zien. Uw welwillende dienaar om einde-

lijk te mogen pleiten'.

'Wellicht, mijnheer de stafhouder, maar het wachten is nog wel op de burgerlijke partijen', en daarbij dook hij in zijn dossier om er zich van te vergewissen op wie men dan in feite wachtte.

Onnodig. Een eerste burgerlijke partij daagde op en werd uitbundig begroet door de beide stafhouders met een hartelijk 'Dag mijnheer de stafhouder'. Die liet zich niet onbetuigd en met wisselende stembuiging, afhankelijk kennelijk van de leeftijd van de aangesprokene, klonk het 'Dag mijnheer de stafhouder' en vervolgens 'Dag mijnheer de stafhouder'.

Een tweede burgerlijke partij volgde binnen de minuut en niet minder hartelijk klonken opnieuw wederzijdse begroetingen 'Dag mijnheer de stafhouder' en 'Dag mijnheer de stafhouder' en bis.

Waardig schreed het groepje naar de zittingszaal alwaar de voorzitter niet naliet hen te

begroeten met 'dag heren stafhouders'. En terwijl hij zijn stukken controleerde: 'Zijn we volledig?'

Maar hij beantwoordde de vraag zelf met de bemerking dat er nog een vrijwillig tussenkomende partij was en dat dus nog even gewacht moest worden op de stafhouder.

Die verscheen met de bundel zwaaiend, zijn confraters haastig groetend met 'Dag mijnheer de stafhouder' en 'Dag mijnheer de stafhouder' en dat nog enkele keren, om zich dan te richten tot de voorzitter, en in dezelfde ademtocht te verkondigen dat het hem onaanvaardbaar voorkwam dat de stafhouder gebruik zou maken van vertrouwelijke briefwisseling.

Tumult volgde, waarbij eenieder verwees naar de deontologische regels, voornamelijk deze die onder het eigen batonaat waren aangeno- men, en, zoals daarbij benadrukt, zeer terecht.

'Ik ben niet bevoegd inzake deontologische regelgeving', stelde de rechter en iedereen was het er dadelijk over eens de nog niet aangevatte debatten even te schorsen opdat men zich zou kunnen wenden tot de stafhouder. Aldus geschiedde en een jonge advocaat schoot onmiddellijk naar voor om de balie te nemen.

'Dag mijnheer de stafhouder', begroette de voorzitter hem.

'Neen', zei de jeugdige, 'ik ben geen stafhouder, althans nu nog niet'.

'Vreemd', zei de voorzitter, 'u is toch van deze balie'.

'Ik ben nog stagiair, mijnheer de voorzitter', klonk het verontschuldigd.

Though this be madness, yet there is method in it (Shakespeare, Hamlet)

(De auteur is advocaat)